

Nikolaj Gogolj: REVIZOR

- ◆ Ne zmerjaj ogledala, če maš grd fris (*ljudski rek*).
- ◆ Jemanje podkupnine - na višjem položaju si, več ti je dovoljeno jemati?
- ◆ Uradniki vsi bolj verjamejo v moč podkupovanja, kot v resnico in poštenost.
- ◆ Noben se ne sprašuje, kakšen človek je oseba, le kaj ima (pa tudi če je to na račun drugih).
- ◆ V knjigi ni omenjena cerkev, ker bi to bila prevelika kritika družbe in bi zato bila knjiga cenzurirana.
- ◆ Hlestakov izkorišča stisko ljudi, je brez občutka za sočloveka, deluje le v prid lastnega užitka.
- ◆ Kaj je pripeljalo do tega, kar se je zgodilo????

Oznaka oseb

ŽUPAN (Anton Antonovič Skvoznic-Dmuhanovski) že dolgo opravlja poklic v državni službi, je po svoje zelo pamaten, jemlje podkupnine, zato tudi živi solidno, je dokaj resen, nekoliko nagnjen k razglabljanju, vsaka njegova beseda je tehtna. Poteze njegovega obraza so grobe in trde tako kot pri vsakem, ki je začel težko službo iz nižjih činov. Prehodi razpoloženja (strah, veselje, ponižnost, oholost) so precej hitri, tako kot pri človeku z grobo razvitimi duševnimi nagnjenji. Nosi uniformo z obšitim ovratnikom in visoke jahalne škornje z ostrogami. Lase ima kratko ostrižene in že malce sive.

ANA ANDREJEVNA-županova žena, podeželska spogledljivka, še ne prav stara, vzgojena na pol na romanih in spominskih knjigah in na pol ob skrbeh v shrambi in v sobi za služinčad. Zelo je radovedna. Kdaj pa kdaj se kaže njena samovšečnost. Včasih, ko mož ne zna odgovoriti na njena vprašanja, prevlada nad njim in mu očita malenkostne stvari ter se mu posmehuje. Med igro se štirikrat preobleče, vsakič v novo obleko.

MARJA ANTONOVNA- županova hči

HLESTAKOV (Ivan Aleksandrovič Hlestakov)- uradnik iz Peterburga, mlad moški, star približno triindvajset let, drobcen in suh, brez soli v glavi, v uradih bi ga označili za puhlega, govori in ravna brez premisleka, ni se zmožen osredotočiti na neko misel, njegov govor je nepovezan. Besede mu priletavajo iz ust nepričakovano. Je odkritosrčen in preprost. Oblečen je po zadnji modi. Rad se šopiri, čeprav je le navaden registratorček, želi le najboljše zase, včasih vrže tudi karte in vse požene, delo mu smrdi, razmišlja naivno, brez vizije, ambicije. Čeprav je odvisen od drugih, jih ponižuje, da pride do željenega. Je nečimern, puhloglav, nagnjen k uživanju → razvajen. Ima kostanjeve lase.

OSIP- Hlestakov služabnik, nekoliko starejši, govori resnobno, gleda malce zviška, rad modruje, rad pridiga sam sebi namesto svojega gospoda, njegov glas nekoliko je enoličen, med pogovorom z gospodom je osoren, odrezav in nekoliko grob, je pametnejši od gospoda in zato prvi sprevidi, kako in kaj, a ne mara veliko govoriti, ter slepari molče. Nosi obrabljen siv ali moder suknjič.

BOBČINSKI (Pjotr Ivanovič Bobčinski)- nizkorasel, majhen, zelo radoveden, izjemno podoben Dobčinskemu, trebušast, govori zelo hitro, s kretnjami in rokami, bolj sproščen in živahen.

DOBČINSKI (Pjotr Ivanovič Dobčinski)-nizkorasel, majhen, zelo radoveden, izjemno podoben Bobčinskemu, trebušast, govori zelo hitro, s kretnjami in rokami, malce višji kot Bobčinski, resnejši.

LJAPKIN-TJAPKIN (Amos Fjodorovič Ljapkin-Tjapkin)- sodnik, ki je nekoliko svobodomiseln, saj je prebral 5 ali 6 knjig, se rad spušča v domneve, vsako svojo besedo poudari, na obrazu ima ves čas pomemben izraz, govori z razvlečenim, hripavim in sopečim basom.

ZEMLJANIKA (Artemij Filipovič Zemljanika)- *direktor bolnišnice, zelo debel, neokreten in neroden, tudi premetenec in slepar, zelo uslužen in jalovo prizedeven, med liki najbolj predkan, ima pet otrok (2 že odrasla)*

UPRAVNIK POŠTE (Ivan Kuzmič Špekin)- *je do naivnosti prostodušen, zelo radoveden, predvsem za intimne zgodbe*

LUKA LUKIČ HLOPOV - *ravnatelj šole, ni sposoben konkretnega mnenja, boječ*

KRISTJAN IVANOVIČ HÜBNER- *okrajni zdravnik, ne zna besedice rusko*

FJODOR ANDREJEVIČ LJULJUKOV- *upokojeni uradnik, ugledni meščan*

IVAN LAZARJEVIČ RASTAKOVSKI- *upokojen uradnik, ugledni meščan*

STEPAN IVANOVIČ KOROBKIN- *upokojeni uradnik, ugledni meščan*

STEPAN ILJIČ UHOVJORTOV- *šef policije*

SVISTUNOV- *policaj*

PUGOVICIN- *policaj*

DERŽIMORDA- *policaj*

ABDULIN- *trgovec*

FEVRONJA PETROVNA POŠLJOPKINA- *kjučavničarjeva žena*

PODČASTNIKOVA VDOVA

MIŠKA- *županov služabnik*

Služabnik v gostišču, gosti, trgovci, meščani, prosilci

O avtorju

Nikolaj Gogolj

(1809 - 1852)

Nikolaj se je rodil v Ukrajini, v obubožani plemiški družini. Študiral je v Peterburgu, za kratek čas je postal državni uradnik, nato pa profesor na dekliški visoki šoli, kasneje pa še profesor zgodovine na univerzi. Kmalu se je posvetil pisateljevanju, s krajšimi prekinitvami v tujini (Rim- velik vpliv religiozne mistike, Jeruzalem). Po vrnitvi domov ga je zadela huda depresija - želja po tem, da bi našel življenjsko resnico → koliko lahko prenese človeška psiha . Njegova dela pomenijo postopen prehod iz romantike v realizem. Literarno pot je začel z verzno idilo (Hans Kuchelgarten), njegove prve novele pa so še izrazito romantične. Realizmu se je približal z nizom novel iz peterburškega življenja, ki kritično in realistično, s poudarjeno moralno in socialno tendenco opisuje male ljudi, uradnike in visoko birokracijo. Vsebujejo pa tudi groteskno-fantastične sestavine. Dosledno realistični pa

so: nedokončan roman Mrtve duše – satirično-groteskna podoba razmer v takratni plemiško-tlačanski Rusiji- ter dramska dela, zlasti komedija Revizor, prvi pomembni zgled realistične dramske satire.

Pisal je povesti (Plašč, Nos), roman Mrtve duše (prvi roman brez ljubezenske vsebine), komedije (Revizor). Leta 1852 je umrl zaradi sestradanosti.

Gogoljev vpliv na nadaljnji razvoj ruske proze, na svetovno in slovensko književnost je bil velik.

REVIZOR

Satirična in družbeno kritična komedija, s 5. dejanji oz. 52. prizori. Dogajanje se odvrti v dveh dneh 19. stoletja v majhnem mestecu, natančneje v sobi mestnega župana. Za komedijo je značilno, da nima nobenega pozitivnega lika, v ospredju je igra videza in resnice, kaže se nasprotje med podeželjem in bliščem mesta Peterburg, polno govorjenja v stran (govorjenje občinstvu, osmešenje sogovorca), glavni junak Hlestakov nastopi šele v drugem dejanju (tako kot Tartuffe). V komediji se kaže značajska in situacijska komika prav v pijančevanju uradnikov, nasiljem nad podrejenimi in ženskami, nečednost, podkupovanje, spletkarjenje in strah iz slabe vesti.

REVIZOR

I. dejanje

PRVI PRIZOR

Dogajanje se začne v sobi, v županovi hiši. Župan naznani slabo novico, da v mesto prihaja revizor. Vsi so ogorčeni, a župan trdi, da je slutil, da se bo kaj slabega zgodilo, saj je imel grozne sanje. Nato župan prebere pismo, ki ga je dobil od družinskega prijatelja, v katerem mu prijatelj zaupa, da v njihovo mesto prihaja revizor. Prijatelj ga je želel opozoriti na revizorja, saj ima vsak pameten človek kakšen grehec na vesti. Župan zanika, da bi imel kakršenkoli greh na vesti. Sodnik prizna, da jemlje podkupnino, a v čisto drugačni obliki- mladičke hrtov. Sodnik je tudi mnenja, da ima prihod revizorja globji in bolj političen pomen, kot npr. Rusija se pripravlja na vojno ali vojna s Turki. Župan hitro začne razmišljati, kaj vse je treba popraviti. Najprej se ozre na direktorja bolnišnice. Zemljanika pravi, da ni potrebe za skrb saj bosta skupaj z zdravnikom Kristjanom Ivanovičem, ki ne zna niti besedice rusko in se zato tudi ne pogovarja s svojimi pacienti, že ukrepala. **Artemij Filipovič Zemljanika** še pravi, da ne uporabljata dragih zdravil: » **Človek je preprosto bitje: če naj umre, bo tudi tako umrl, in če naj ozdravi, bo tudi tako ozdravel.**« Potem župan še opozori Luko Lukič Hlopova, da naj kaj ukrene glede čudnih navad učiteljev.

DRUGI PRIZOR

Ker se govornice o revizorju hitro širijo, upravnik pošte pridrvi in sprašuje o govoricah. Tako kot sodnik je mnenja, da grozi vojna s Turki. Župan zavrača njuna predvidevanja. Župan se raje dogovori z upravnikom pošte, da naj prebere vsa pisma, ki pridejo na pošto. Župan se namreč boji, da revizor prihaja zaradi kakšne ovadbe ali pritožbe. Ivan Kuzmič Špekin mu prizna, da to počne že dolgo časa prav iz radovednosti ter da celo kakšno pismo zadrži, če je lepo napisano. Župan ne komentira njegovega priznanja → pokaže se nam kakšne okoliščine vladajo v tem mestecu. Upravnik pošte, sodnik in župan se vse dogovorijo in si obljubijo, da to ostane med njimi.

TRETJI PRIZOR

Dobčinski in Bobčinski najavita, da se je zgodil izjemen dogodek. Drug drugemu si skačeta v besedo in se prepirata, kdo bo povedal, kaj se je zgodilo. Bobčinski prevzame besedo, čeprav ga Dobčinski še vedno prekinja. Pravita, da sta videla v gostišču mladega čednega moškega, ki je uradnik iz Peterburga. Izvedela sta, da je že dva tedna le v gostišču. Opazila sta tudi, da vse pozorno opazuje in na podlagi vseh podatkov sklepa, da je prav ta človek revizor. Anton Antonovič je sprva v strahu podvomil v dejstvo, da je to revizor in bil tudi edini, ki je podvomil. Potem pa je tudi on nasedel in zagrabila ga je panika, ko je pomislil, kaj vse se je zgodilo v zadnjih dveh tednih. Župan se odloči, da bo

skupaj s Bobčinskim odšel v gostišče, ostali pa se naj pripravijo na revizorja. Sodnik je miren, saj ne bo noben želel kukati v njegovo okrajno sodišče. **Amos Fjodorovič : »Poglejte, jaz že petnajst let sedim na sodniškem stolčku, ampak če pogledam v kak zapisnik-eh!-samo odmahnem. Še Salomon ne bi znal razvozlati, kaj je v njem resnica in kaj laž.«** → ali res opravlja svoje delo?

ČETRTI PRIZOR

V gostišču ostanejo samo še župan, Dobčinski in Bobčinski, pridruži pa se jim še policaj. Izve se, da je eden od policajev prejšno noč bi poslan, da ustavi pretep, vrnil pa se je mrtvo pijan → to veliko pove o sami urejenosti mesta. Župan nato očita policaju, da jemlje več, kot mu pripada po činu → jemanje podkupnine, na višjem položaju si, več podkupnine ti je dovoljeno jemati ?

PETI PRIZOR

Anton Antonovič Skvoznik-Dmuhanovski da šefu policije nadaljnja navodila, kako ravnati. Pove, naj **ukaže uslužbencem, kaj naj rečejo, če bo revizor kaj spraševal: »Z vsem smo zadovoljni, vaše blagorodje.«** Če pa tega ne bodo rekli, jim bo pozneje že pokazal vraga. Prizna, da se je pregrešil. V paniki in zmedi si da papirnato škatlo na glavo namesto klobuka. Policaju še zabiča, da morajo uslužbenici, če bo revizor spraševal kaj o gradnji cervke, za katero so jim bila dodeljena sredstva že pred petimi leti, reči, da se je gradnja že začela, pa je cela cerkev zgorela. Nato odideta.

ŠETSTI PRIZOR

Na odru sta Ana Andrejevna in Marja Antonovna. Mati, lačna informacij, krivi Marjo, da nista slišali, kaj se dogaja in kdo je prišel v mesto. Zanima jo tudi, kakšne oči ima prišli gost → absurdnost.

II. dejanje

PRVI PRIZOR

V gostišču je na prizorišču le Osip, služabnik Hlestakova, ki ima svoj monolog. V monologu izvemo, kakšen je njegov gospodar in zakaj sta se znašla v takem položaju (lakota, obtičala v gostilni, ker sta brez denarja) → pravi, da se Hlestakov rad šopiri, da rad je najboljši, a je le navaden registratorček, ki tudi kvarta (in zapravi ves denar). Sedaj sta obtičala v majhnem mestecu in stradata, za kar je kriv gospodar, saj sta vse zapravila. Pove, da je včasih tako hudo, da morata še oblačila prodati za majhen denar, samo zato ker gospodarju delo smrdi.

DRUGI PRIZOR

V gostišče pride tudi Hlestakov, ki ga prvič spoznamo. Osipa prepričuje, naj gre v jedilnico in izprosi kosilo. Osip pa mu odvrne, da mu je gostilničar že prejšnjič zabičal, da ne dobita več ničesar in da naj vrneta denar, drugače se bo pritožil ter ju poslal v zapor. Hlestakov pa se ne da in še vedno prepričuje Osipa naj gre po hrano. Osip pristane, a le na to, da pokliče služabnika k Hlestakovem.

TRETJI PRIZOR

V Hlestakovem monologu ta prizna, da se zaveda svoje zapravljenosti in ve, da bi drugače imel dovolj denarja za hrano. A tega ne obžaluje. Celo prizna, da če bi imel več denarja, bi z veseljem še naprej kartal v dvoboju s pehotnim stotnikom, s katerim je izgubil. Kaže se, da razmišlja skrajno naivno, nima nobene vizije ali resne želje. Da bi dobil denar za hrano, razmišlja o prodaji hlač, a mu je bolj pomembno, da nosi peterburško obleko, kot da se naje → domišljavost brez meja.

ČETRTI PRIZOR

Hlestakov še vedno takorekoč zahteva od služabnika gostišča, da mu prinese kosilo. Služabniku celo reče, da: » **On** (lastnik gostišča) **misli: zame, za kmeta, ni nič hudega, če kak dan ne jem, se pravi, da je tako tudi pri drugih. Pa ni!**« Čeprav je Hlestakov odvisen od drugih, jih je pripravljen tudi žaliti, da pride do svoje koristi. Služabnik tako privoli, da se bo še enkrat pogovoril z lastnikom gostišča.

PETI PRIZOR

Hlestakov razmišlja o prodaji hlač, da bi dobil denar za hrano, a mu je bolj pomembno, da nosi peterburško obleko, kot da se naje → domišljavost brez meja. Zasanja se in razmišlja, kako bi bilo fino, če pri prišel v tole mestece v kočiji, potem bi ga vsi cenili in spoštovali.

ŠESTI PRIZOR

Hlestakov dobi kosilo - juho in pečenko. Takoj se začne zmrdovati nad tem, da je dobil le dve jedi in da je juha brez okusa, pečenka pa kot žvarovina (nekvalitetno meso z veliko maščob, mren, kit). Pritožuje se služabniku in mu očita, ker je videl goste, ki so dobili lososa. Služabnik mu odvrne, da je to za goste, ki plačajo. Hlestakov ga zmerja s tepcem, barabo, lenuhom, sleparjem → Hlestakov se pokaže kot nečimern, puhoglav, nagnjen k uživanju, predvsem pa razvajen.

SEDMI PRIZOR

Hlestakov se pritožuje, da ima občutek, kot da sploh ne bi jedel. Osip je slišal, da župan poizveduje po njegovem gospodarju. Gospodar se prestraši, češ da se je gostilničar že pritožil in da bo šel v ječo. Močno upa, da ga imajo za navadnega trgovca oz. obrtnika. Nato pa se okorajži in vzravna in trdi, da bo županu direktno povedal. Ko se kljuka na vratih obrne, ves pogum izpuhti, Hlestakov pobledi in se naježi.

OSMI PRIZOR

Hlestakov in župan za nekaj trenutkov buljita drug v drugega → vzajemni nesporazum iz popolnoma drugačnih razlogov. Župan se prilizuje »plemenitemu« gostu in trdi, da je dolžan poskrbeti, da plemeniti ljudje ne bi trpeli. Hlestakov uporabi najboljši napad → obrambo, tako da se pritožuje. Župan, ki misli, da je on kriv, to zanika, celo gostilničarja potunka. Župan je ves prestrašen in misli, da so mu to zakuhali trgovci → Hlestakov začuti njegov strah in se opogumi. Župan, ga roti naj ga ne pogubi in se zaplete s priznanjem lastnih grehov (da jemlje podkupnino, kar pa se zadeva pretepa podčastnikove žene, so to le govorice njegovih sovražnikov). Tudi Hlestakov mirno prizna, da nima denarja. Župan ga poskuša ujeti v zanko s tem, da mu ponudi denar, ki ga Hlestakov mirno sprejme. **Ivan Aleksandrovič Hlestakov**, ko dobi denar: »**Kar naenkrat se mi je ... Vidim, da ste plemenit človek. Zdaj je čisto drugače.**« Župan

trdi, da ni tak kot ostali župani, saj mu ni vseeno, kako se popotniki nastanjeni. Nato malo povprašuje Hlestakova. Hlestakov mu prizna, da njegov oče misli, da človek samo pride v Peterburg in mu takoj pripnejo odlikovanje ter da brez Peterburga ne more živeti, saj hlepi po omiki → Župan niti ne podvomi, da je ta mladenič res revizor, njegovo priznanje sprejme kot spretno laž. **Anton Antonovič Skvoznik-Dmuhanovski: »Drznil bi si vas prositi ... ampak ne, tega nisem vreden .../ ...Drznil bi si ... Doma bi imel za vas čudovito sobico, svetlo, mirno ... Ampak ne, tudi sam čutim, da bi bila to zame prevelika čast.«** → Župan ga kar povabi k sebi in se mu prilizuje kot majhen otrok, ki ima nekaj na vesti (čeprav sam zanika prilizovanje).

DEVETI PRIZOR

Hlestakov želi poračunati v gostišču, sedaj, ko ima denar, se počuti pomembnega in ponovno žali služabnika. Župan predlaga, da bo Hlestakov poslal denar kasneje.

DESETI PRIZOR

Župan izkoristi prijazno klimo in povabi Hlestakova na ogled ustanov. Najprej mu predlaga ogled mestne ječe, a se Hlestakov prestraši in predlaga bolnišnico → oba sta dobre volje. OBA STA »ZMAGALA«. Župan prosi za Hlestakovo dovoljenje, če lahko napiše ženi sporočilce (napiše ji, kaj more pripraviti za pojedino) in ga preda Dobčinskemu. V tistem trenutku se vrata odtrgajo in Bobčinski, ki je prisluškoval, pade na nos. Župan ne želi komentirati.

III. Dejanje

PRVI PRIZOR

V županovi sobi sta ženski (Ana in Marja), ki se ponovno prepirata zaradi malenkosti brez posebnega vzroka → vsi so plitki, prazni in nestrpni.

Ko vidita, da prihaja Dobčinski, vznemirjeni čakata na informacije.

DRUGI PRIZOR

Ana Dobčinskega celo zmerja s cepcem in ga sprašuje, če ga ne peče vest, ker ji ni takoj povedal, kaj se dogaja. Zelo jo zanima revizor - ali je general → saj če bi bil general, bi bilo tudi njihovo mesto pomembno. Izmenjata si informacije brez posebnih argumentov. Nato Ana vpraša Dobčinskega, zakaj se ga on boji, če še uradnik ni → ljudi ceni glede na njihov družbeni položaj. Ano še zanima, kako revizor izgleda. Dobčinski nato da Ani županovo sporočilo, ta ga sprva ne razume, a hitro ukrepa in uboga moža (*kosilo naj ne bo preobilno, vina pa naj bo malo več*).

TRETJI PRIZOR

Mati predlaga, da se ženski posvetita svoji toaleti, saj prihaja gospodič iz prestolnice in predlaga hčerki obleko, a se Marja upira. Ponovno se začne prepir zaradi malenkosti in mati nasprotuje hčerki, da je srčeva dama → ni razčustvovana, ampak odločna in pogumna. V prizoru se pokaže puhlost in praznost, ki je enaka kot pri moških.

ČETRTI PRIZOR

Služabnika vse stvari selita in se pogovarjata. Miška, županov služabnik, vpraša Osipa, če je njegov gospodar general, ta pa mu zatrdi, da je celo več → Osip je prvi, ki spozna, da imajo njegovega gospodarja za več, kot v resnici je in to spozna veliko prej, kot sam Hlestakov. A vsi jima verjamejo, nobeden niti ne podvomi v Hlestakove in Osipove besede.

PETI PRIZOR

Hlestakov, župan, direktor bolnišnice, ravnatelj šole, Dobčinski in Bobčinski vstopijo v županovo sobo. Župan pokaže policajem papirček na tleh in ti se prerivajo, da bi ga pospravili. Hlestakov hvali ustanove → ni tako brihten, da bi doumel kaj se dogaja. Župan govori, da župani in uradniki ne gledajo na svojo korist. **Artemij Filipovič Zemljanika: »Morda se vam bo to zdelo čudno, ampak odkar sem postal direktor, vsi ozdravljajo kot muhe.«** → besedna zveza pocrkati kot muhe. Župan nato govori/laže kakšen je kot župan → karikatura vsakega župana. Hlestakova pa zanimajo karte, župan misli, da ga »revizor« želi ujeti v past in odgovori, da še nikoli ni v roke vzel kart. Ravnatelj šole Luka Lukič proti gledalcem komentira, da ga je ravno včeraj župan premagal in si priigrjal njegovih sto rubijev. Hlestakov pa ni tako proti kvartanju, kot župan trdi, da je.

ŠESTI PRIZOR

Pridružita se jim še ženski. Hlestakov se spakuje in tako rekoč zapeljuje županovo ženo, ta pa v tem celo uživa. Hlestakov se baha, da je prijatelj s predstojnikom oddelka, da so ga nekoč zamenjali s vrhovnim poveljnikom. Njegovo bahanje pa nima konca → prijatelj s Puškinom, napisal Figarovo svatbo, Normo, Fregato upanja – ljudje si ustvarijo sliko, da to ni le revizor, ampak celo nekaj več. Marja se sprašuje, zakaj potem na knjigi Jurij Miloslavski piše, da je avtor Zagoskin. Hlestakov ji odgovori, da obstajata dve knjigi z istim naslovom in ena od njih je njegova.

VRH DRAME je prav zaslepljenost meščanov s Hlestakovo navidezno oz. lažno pomembnostjo.

Na večerji Hlestakov trdi, da se preživlja z literaturo, pripravlja plese, kjer juho pripeljejo s parnikom iz Pariza, družbo pa mu delajo veleposlaniki Nemčije, Anglije in Francije, grofje in knezi se prerivajo v njegovem stanovanju, v pošiljkah mu pišejo vaša prevzvišanost. Enkrat, ko so ga izbrali za direktorja, ga je na ulicah pričakalo petintrideset tisoč kurirjev. Hlestakov, kot pravi, je položaj prejel v zadregi, ampak jim je zabičal, naj se ga pazijo. Pravi, da se ga boji sam državni svet. Hlestakovu od pijanosti spodrsne in skoraj bi telebnil na tla, a ga uradniki ujamejo. Župan, ki drhti po vsem telesu, jecljajoče predlaga Hlestakovu, da naj si po naporni noči malo odpočije, izmučen Hlestakov pritrdi.

SEDMI PRIZOR

Iz prizorišča sta odšla župan in Hlestakov. Dobčinski in Bobčinski občudujeta Hlestakova in se sprašujeta, kakšnega čina je. Direktorja bolnišnice pa je kar groza, ko pomisli, da niti uniforme ni nosil. Boji se, da bi Hlestakov poslal ovadbo v Peterburg.

OSMI PRIZOR

Na prizorišču sta ženski. Mati je vsa zadovoljna, saj jo je sam Hlestakov osvajal, kar ji je še kako prijalo. Marja pa se ne strinja z materjo in pravi, da je njo gledal. **Ana Andrejevna: »No, enkrat te je mogoče že pogledal, pa še to bolj zaradi spodobnosti.«**

DEVETI PRIZOR

Na prizorišče pride še župan, ki malce podvomi v resničnost Hlestakovih pripovedovanj → edini, ki ima majhno distanco. A se hitro premisli, recimo da se je verjetno malce zlagal, saj tako ali tako čisto brez laži se ne govori noben govor. Ana Andrejevna trdi, da spoštuje njegovo izobraženost in lepe manire ter je ne zanima njegov položaj. **Župan: »Še zmeraj ne morem priti k sebi od strahu.«**

DESETI PRIZOR

Na prizorišče pride še Osip. Župan, žena in hčerka se grebejo za besedo, da bi kaj povprašali o njegovem gospodarju. Ko župan Osipa vpraša, kakšen čin ima Hlestakov, ta mirno odgovori, da se ve kakšen → Osip se preudarno igra z meščani. Ano Andrejevno celo zanima, kakšne oči so vseč temu plemenitemu gospodu. Ves čas se župan in njegova žena grebeta za besedo, župan zmerja ženo, da naj da mir, da se on lahko pogovori z Osipom življenjsko pomembne stvari. Na koncu pa vprašata in žena in župan podobne stvari → povsem nepomembne. Župan se Osipu prilizuje. Ko zaslišijo Hlestakov kašelj, župan takoj zahteva, da naj se pogovarjajo tišje.

ENAJSTI PRIZOR

Župan pokliče dva policaja (Deržimordo in Svistunova), da jima naroči, naj ne spuščata nobenega tujca, trgovca, kaj šele kakšnega prosilca v hišo. Oziroma, če pride kakšen prosilec, naj ga pošteno napodita, tudi z brco, če je potrebno.

IV. dejanje

PRVI PRIZOR

Uradniki malodane po prstih hodijo v županovo sobo in govorijo polglasno. Dogovarjajo se, kaj bodo ukrenili. Nameravajo se vsak posamezno predstaviti Hlestakovu in odločijo se za **PODKUPOVANJE**. Prepirajo se, kdo se bo prvi predstavil in silijo sodnika naj začne. Ko zaslišijo Hlestakovo korakanje in kašljanje, jih zagrabi panika, začnejo se prerivati ter riniti ven.

DRUGI PRIZOR

Hlestakov vstopi z zaležanimi očmi in se sprašuje, zakaj mu v glavi tako razbija. Pogovarja se sam s seboj. **Ivan Aleksandrovič Hlestakov: » Rad imam gostoljubnost in, priznam, vseč mi je, če mi skušajo ugoditi iz čistega srca in ne iz preračunljivosti. Županova hči pa sploh ni slaba, pa tudi z mamico bi se še dalo ...«**

TRETJI PRIZOR

Na prizorišče vstopi ves prestrašen, da se mu kolena šibijo, Amos Fjodorovič -sodnik. Sodnik v roki drži denar in ga v zmedi vrže na tla. Hlestakov se hitro znajde in prosi sodnika za denar, saj je ves denar porabil na poti. Sodniku, kot pravi, je to velika čast, da mu da denar. Sodnik še povpraša Hlestakova, če ima kakšen ukaz za sodišče. Ta se le začudi in odvrne, da ni nobene potrebe.

ČETRTI PRIZOR

Ko sodnik odide, na prizorišče stopi upravnik pošte. Upravnik in Hlestakov se pogovarjata oz. Hlestakov govori svoja mnenja, upravnik pa pritrjuje. Tako kot sodnika Hlestakov prosi upravnika pošte za posojilo denarja, ker ga je na poti vsega porabil. Tako kot vsi, se upravnik pošte **Ivan Kuzmič Špek**in poslovi s frazo: **»Ne drznem si vas več motiti s svojo navzočnostjo...«**

PETI PRIZOR

Na prizorišče trepetajoče stopi ravnatelj šole Luka Lukič Hlopov. Hlestakov mu ponudi cigaro, ravnatelj pa v zadregi ne ve, kaj bi naredil, ves drhti, jo vzame in skuša prižgati, a z napačnega konca. Od strahu spusti cigaro, pljune in odmahne z roko. Hlestakov ga sprašuje, kakšne ženske so mu vseč, ta pa zmedeno začne govoriti nič v povezavi s tem → občutek, kot da sploh ne zna govoriti ter da nima moči za konkretno misel. Hlestakov prosi za denar in ga dobi, nato pa ravnatelj odide.

ŠESTI PRIZOR

Na prizorišče pride Artemij Filipovič Zemljanika, najprej se predstavi, pove, da se rad trudi za blagor domovine, potem pa hitro začne obrekovati vse svoje sodelavce (upravnik pošte nič ne dela, sodnik le lovi zajce, Dobčinskova žena spi z drugimi, ravnatelj šole vceplja mladini zlonamerne nazore). Ko se Zemljanika ponudi, da vse zgodbice napiše na papir, se Hlestakov razveseli, saj rad bere zanimive zgodbice, kadar mu je dolgčas. Hlestakov vedno pozablja priimke direktorja, na koncu pa še prosi za posojilo.

SEDMI PRIZOR

Na prizorišče stopita še Dobčinski in Bobčinski. Hlestakov ju nenadoma in odsekano vpraša za denar in sicer kar za tisoč rubljev → viša količino denarja. A takega zneska meščana nimata in mu data toliko, kolikor imata v žepih → petinšestdeset rubljev. Vsak od njiju pa ima še eno prošnjo. Dobčinski ima nezakonskega sina in želi to spremeniti → ali gre za egoizem, da je več kot je in lahko ureja matične liste, ali mu gre le za otrokovo dobro.

Bobčinski pa ima željo, da bi Hlestakov vsem različnim veljakom (senatorjem, admiralom in celo carju) dejal: **» Vaša svetlost ali prevzvišenost, v tem in tem mestu živi Pjotr Ivanovič Bobčinski.«** → Bobčinski se visoko ceni, njegova prošnja pa je absurdna (po čem misli, da ga bo car prepoznal).

OSMI PRIZOR

Hlestakov ugotovi, da ga imajo uradniki za državnega veljaka, se norčuje iz njih ter se odloči, da bo napisal pismo prijatelju, ki piše članke, da se ponorčuje iz njih. → iz njihove neumnosti se želi ponorčevati zgolj za zabavo. Sicer pa meni, da so dobri ljudje, saj so mu posodili denar - kar več kot tisoč rubljev.

DEVETI PRIZOR

Osip, ki je prvi spoznal situacijo, predlaga Hlestakovu, da odpotujeta. A Hlestankov nima namena oditi. Osip mu kot otroku pove, da ga imajo za nekoga drugega in da bo verjetno nekdo drug prišel v mesto. Poleg tega pa tudi Hlestakov očka ne bo vesel, ko bo zvedel, da sta se toliko časa zadržala v tem mestecu. Hlestakov končno privoli v odhod in naroči najboljšo poštno kočijo in kjer mu bo kočijaž prepeval med vožnjo. Zaslišijo se glasovi trgovcev, ki želijo vstopiti v sobo, a jim policaja to preprečujeta. Hlestakov ukaže, da naj jih spustita notri.

DESETI PRIZOR

V sobo vstopijo trgovci, ki se klanjajo Hlestakovi milosti. Pravijo, da na župana ne bodo imeli lepega sponima, saj se ne ravna po zakonu, jim vzame vse, kar se da ter jim grozi z zaporom → institucije ne funkcionirajo. Hlestakov dobi sliko župana, ki je prej ni imel. Prej je mislil, da je župan človek, ki jemlje, a z mero. Sedaj pa je spoznal, da se župan ravna le po svojih merilih → očitno se noben ne sprašuje kdo je, ampak kaj ima. Ni nobenega poudarka na tem, kakšna je notranjost človeka, le kaj ima (pa tudi če je to na račun drugih). Trgovci ponudijo Hlestakovu zaboječek vina in sladkorček, a se Hlestakov upre, saj on ne jemlje podkupine. Lahko pa bi si sposodil denar → pravno-formalno mu brez papirja trgovci ne morejo nič narediti, če ne vrne denarja. Trgovci mu dajo še srebrni pladenjček. Osip pa ironično trdi, da na potovanju pride vse prav in naj jima dajo še vreče ter vrstico. V sobo vstopita dve ženski.

ENAJSTI PRIZOR

Vstopita ključavničarjeva in podčastnikova žena. Vsaka pove svojo zgodbo, zakaj ne marata župana. Ključavničarjeva žena ne mara **župana**, ker je poslal njenega moža v vojsko, čeprav ni bil na vrsti. Tisti, ki so bili na vrsti, so ga pokupili, v zagovor, zakaj njenega moža pošilja v vojsko, pa je rekel : »**Do sedaj sicer še ni kradel, bo pa začel, tako da bi ga naslednje leto itak poslali med rekrute.**« Podčastnikova žena pa je bila pretepena, ker so se ženske na tržnici steple, policaji, ki so prišli prepozno, pa so pretepli kar njo. Za pomoto pa zahteva denarno odškodnino → v mestu vladajo NEZNOSNE razmere. Hlestakov, naveličan vseh pritoževanj, jima reče, da po poskrbel zato in ju spodi. Osipu še naroči, naj ne spušča več ljudi v sobo.

DVANAJSTI PRIZOR

Na prizorišče pride Marja in Hlestakov ji brezobzirno dvori, a ne misli resno → svoje laži plete naprej. Marja je še mlada in naivna, zato ne zna reagirati na njegovo direktno dvorjenje. Pravi tudi, da ne razume ljubezni ter da je nikoli ni poznala → pod okriljem takšne matere, jo težko pozna. Ko jo Hlestakov poljubi na ramo, se ta vznemiri, Hlestakov se ji želi opravičiti in pade na kolena.

TRINAJSTI PRIZOR

Ana Andrejevna vstopi v sobo in zagleda klečečega Hlestakova. Sprva začne mati nadirati Marjo (kako ravna, naj gre ven ...). Hlestakov trdi, da gori od ljubezni, Ana pa

misli, da dvori njej. Ana ga vpraša, če prosi za roko njene hčere, Hlestakov pa ji odvrne, da je zaljubljen vanjo (Ano) ter da njegovo življenje visi na nitki. **Ana Andrejevna:** »Dovolite, da vas opozorim: jaz sem v nekem pogledu že ... poročena.« → je mar le mlačno poročena ??? Hlestakov ji odgovori, da prosi za njeno roko → ABSURDNOST, z igro jo je zvlekel do take situacije. A to njej prija, saj je puhoglava, neodločna in se ne zna postaviti zase.

ŠTIRINAJSTI PRIZOR

Marja Antonovna ponovno pride v sobo in krikne, ko zagleda klečečega Hlestakova pred svojo materjo. Mati jo začne nadirati, zakaj je priletela v sobo kot kakšne furija, da se obnaša kot trileten otrok. Marja pade v jok. Ana ji očita tudi, da si je vzela napačne punce za vzgled ter da naj vzame raje lastno mater za vzgled → Ana je jezna na Marjo, ker je prekinila Hlestakovo dvorjenje, ki je materi prijalo. Vprašamo se tudi, če Ana upa postaviti sebe za vzgled. **Hlestakov** se hitro znajde v situaciji oz. se hitro preobrne. Hlestakov pograbi Marjo za roko: »**Ana Andrejevna, ne stojte na poti najini sreči – blagoslovite stanovito ljubezen!**« Ana Andrejevna zmerja Marjo s trapo, ničvrednico in da ni vredna takšne sreče. Marja pa se ji samo opravičuje.

PETNAJSTI PRIZOR

Župan ves zadihan pride na prizorišče in se zagovarja, da trgovci le lažejo, da polovica tega ni res, kar so rekli, da samo sleparijo in goljufajo in da se je podčastnica sama našibala. Hlestakov pa mu odvrne, da mu prav nič ni mar. Ana Andrejevna pove možu, da Hlestakov prosi za roko Marje, a mož ji ne verjame. Pravi, da se ji je zmešalo. Nato Hlestakov Antona Antoniča Skvoznika-Dmuhanovskega prepričuje, da se mu meša od zaljubljenosti → kako daleč si Hlestakov upa, brez problema izkoristi stisko ljudi, nima občutka za sočloveka, to pa dela le v prid lastnega užitka. Župan še vedno ne more verjeti, Hlestakov ga prepričuje in **Anton Antonovič** odvrne: »**Naj vaju Bog blagoslavi, ampak jaz nisem kriv.**« → sama eforija zaradi pritožb trgovcev, nobenega premisleka. Hlestakov in Marja se poljubita, župan pa vzklika in poskakuje od veselja.

ŠESTNAJSTI PRIZOR

Osip pove Hlestakovu, da so konji za odhod kočije že pripravljeni. Župan začuden podvomi v poroko. Hlestakov trdi, da bo odpotoval le za krajši čas, ker gre do bogatega strička → laž za lažjo. Vsi mu še kar nasedajo, župan pa mu za na pot ponovno da denar. Celo preprogo (perzijsko) mu dajo, da bo oblažila butanje v kočiji.

V. dejanje

PRVI PRIZOR

Župan, Ana in Marja na prizorišču. Župan ne more verjeti, kako bogato nagrado je dobil in že naklepa, kako se bo trgovcem maščeval. Ana ga opozarja, da bo tam družba drugačna in da mu ne bo smela nobena beseda uiti. Sprašuje ga tudi, če bodo živeli v Peterburgu. Župan sanjari, da bo dobil čin in postal general → se že vidi visoko in položaja ne povezuje z izobrazbo, ampak s statusom oz. denarjem. Ana Andrejevna pa sanjari, da bodo živeli v prvi hiši v prestolnici.

DRUGI PRIZOR

Pridejo trgovci, vse se klanjaja → župana se bojijo. Župan jih zmerja z velesleparji, portobeštiji, nategoni ter da goljufajo ljudstvo. Trgovci pa se mu le ponižno klanjajo → odvisni so od njegove dobre volje. Župan jih že opozori, da se njegova hčerka ženi s plemičem in naj bodo zato tudi darila bogata.

TRETJI PRIZOR

Prideta Amos Fjodorovič (direktor bolnišnice) in Rastakovski (ugledni meščan, upokojeni uradnik) in čestitata najprej Antonu, nato poljubita roko Ane Andrejevne, šele nato poljubita roko Marje.

ČETRTI PRIZOR

Prideta Korobin (ugledni meščan, upokojeni uradnik) njegova žena in Ljuljukov. Korobin čestita Antonu, poljubi roko Ani nato še Marji, žena pa čestita samo Ani. Ljuljukov (ugledni meščan, upokojeni uradnik) čestita a prej Ani, nato pa se obrne s predrznim pogledom proti občinstvu, pomlaska z jezikom in poljubi roko še Marji.

PETI PRIZOR

Številni gostje v suknjičih in frakih poljubijo roko Ani, nato pa še Marji. Dobčinski Ani govori kako srečna bo, kako bo hodila v zlati obleki in da bo jedla fine jedi. Bobčinski pa želi Marji, naj ji Bog da vsakršnih bogastev, denarja in majčkenega sinčka.

ŠESTI PRIZOR

Prideta že zakonca Lukič, žena čestita Ani in govori, da je navdušena ter da kar joka in ihti. Župan reče gostom, naj sedejo.

SEDMI PRIZOR

Tudi šef policije čestita družini. Goste pa zanima, kako se je vse to zgodilo. Ana Andrejevna začne pripovedavati, kako je vedno lepo govoril, kako je rekel, da spoštuje njene vrline in da to dela le zaradi njenih vrtilin. Marja ji nato oporeka, češ da je to njej rekel. **Ana Andrejevna: »Tiho bodi, ti ničesar ne veš, zato se ne vtikaj v tuje zadeve!«** Na koncu je le priznala, da je tudi Marji nekaj govoril. Župan je priznal svojo željo, da bi postal general → on sanjari in vsi mu pritrdijo, a po tistem mu ne privoščijo. Vsi govorijo resnico v stran. **Amos Fjodorovič: »To bi bil hec, če bi tudi v resnici postal general!... /...Tukaj so tudi boljši od tebe, pa še zmeraj niso generali.«** Ko Anton nekaj obljubi gostu, mu žena oporeka, saj si misli, da brezveze troši svojo energijo in čas. Gostje jo hitro začnejo obrekovati.

OSMI PRIZOR

Upravnik pošte ves zadihan vstopi v sobo z odpečatenim pismom v roki. Trdi, da v pismu piše, da uradnik, ki so ga imeli za revizorja, ni ne tič, ne miš. Župan je zgrožen nad dejstvom, da si je upravnik pošte sploh upal odpečatiti pismo tako pomembnega moža. Upravnik pošte **Ivan Kuzmič Špekin** pa se zagovarja: »**Še sam ne vem, spodnesla me je neka nadnaravna sila.**« Župan mu razburjen grozi z zaporom ali da ga bo poslal v Sibirijo. A se mu upravnik pošte upre → poniža županovo vzvišeno moč in jo izniči, saj ima v roki pismo. Nato začne upravnik pošte brati pismo, ki vse razkrije → resnica. Med drugim piše tudi, da je župam tepec, upravnik pošte kopija departmajskega stražarja in da verjetno pije kot žolna, da je direktor bolnišnice svinja z židovsko kapico (pogolten), sodnik pa se neprimerno obnaša. Ko upravnik pošte bere pismo in ko prebere žaljivko za župana, ta trdi, da je to upravnik pošte napisal. Ko se v pismu znajde kakšna žaljivka za kakšnega uradnika, tisti uradnik najde izgovor, da pisma ne bi brali naprej. Tako se venomer kregajo ali naj berejo naprej ali ne → nočejo slišati resnice. Župan je ves obupan, potolčen → njegova zaslepljenost, naivnost in neumnost, da je vse skupaj dopustil.

Sledijo priznanja vsakega uradnika, da si je od njih Hlestakov sposodil velik znesek denarja. Sprašujejo se, kako so mu lahko tako nasedli → ugotovijo, da Hlestakov ni bil tisti, ki jih je prevaral. Spoznajo, da so sami nasedli. Župan se udari po čelu in se sprašuje, kako je lahko dopustil, da se je to zgodilo, ko pa je sam slepar sleparjev. Oglasi se Ana Andrejevna, ki se sprašuje, kako je to mogoče, če je zaročen z Marjo → ne dojame oz. noče dojeti, kaj se je zgodilo. Župan se boji, da se bo našel še kak pisun in vso njegovo tragedijo popisal. **Anton Antonovič Skvoznik-Dmuhanovski: »Čemu se smejete? Sebi se smejte! ... Eh, vi!...«** → to je avtorjev glas oz. rezonerjev glas, ki nam postavi ogledalo (Ne zmerjaj ogledala, če maš grd fris. *ljudski rek*). Župan se sprašuje, kaj na tem fičfiriču jih je spomnijalo na revizorja → sami so si izmislili revizorja in vanj vlili svoje strahove, predvsem slabo vest zaradi nepoštenja. Hitro začnejo iskati krivca in pokažejo na Dobčinskega ter Bobčinskega. Oba zanikata krivdo in pokažeta drug na drugega.

ZADNJI PRIZOR

Pride žandar: » Iz Peterburga prispeli uradnik s posebnimi navodili ukazuje, da se takoj zglasite pri njem. Ustavil se je v gostišču.« Besede jih kot strela z jasnega pretesejo in slišimo enoglasni vzklik osuplosti dam. Obstanejo kot okameneli.

NEMI PRIZOR

Župan stoji na sredini kot sreber, njegovi ženski okoli njega. Luka Lukič je nedolžno zbehan, upravnik pošte se je spremenil v vprašaj, tri dame na robu odra gledajo županovo družino s posmehljivim pogledom, Zemljanik levo od župana stoji, kot da bi vlekel na uho. Za Zemljanikom sodnik z izrazom na ustnicah: Na zdaj pa imamo vruga. Za njim stoji Korobkin s priprtimi in stupenim pogledom na župana, Dobčinski in Bobčinski strmita drug v drugega z odprtimi usti in izbuljenimi očmi. Preostali gostje so kot vkopani.

Nemi prizor je ŽIVA SLIKA, ki odseva okamenelost celotne družbe. Kaže ogledalo družbe, ki nujno potrebuje pravega revizorja.

KAJ JE PRIPELJALO DO TEGA, KAR SE JE ZGODILO ????

Sporočilo komedije:

- ◆ Ali se morajo vse te stvari, ki so jih storili meščani, plačati?
- ◆ Revizor (kot smrt) – ne moreš mu pobegniti, zadnji in končen obračun je neizogiben.
- ◆ pokvarjenost uradnikov je njihovo esencialno stanje
- ◆ v tej komediji o pravi ljubezni ne moremo govoriti → parodija ljubezni
- ◆ izprijenost človeških odnosov